

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

Dywersyfikacja oferty programowej uczelni w perspektywie uczenia się przez całe życie: dylematy, propozycje

Andrzej Kraśniewski

Politechnika Warszawska

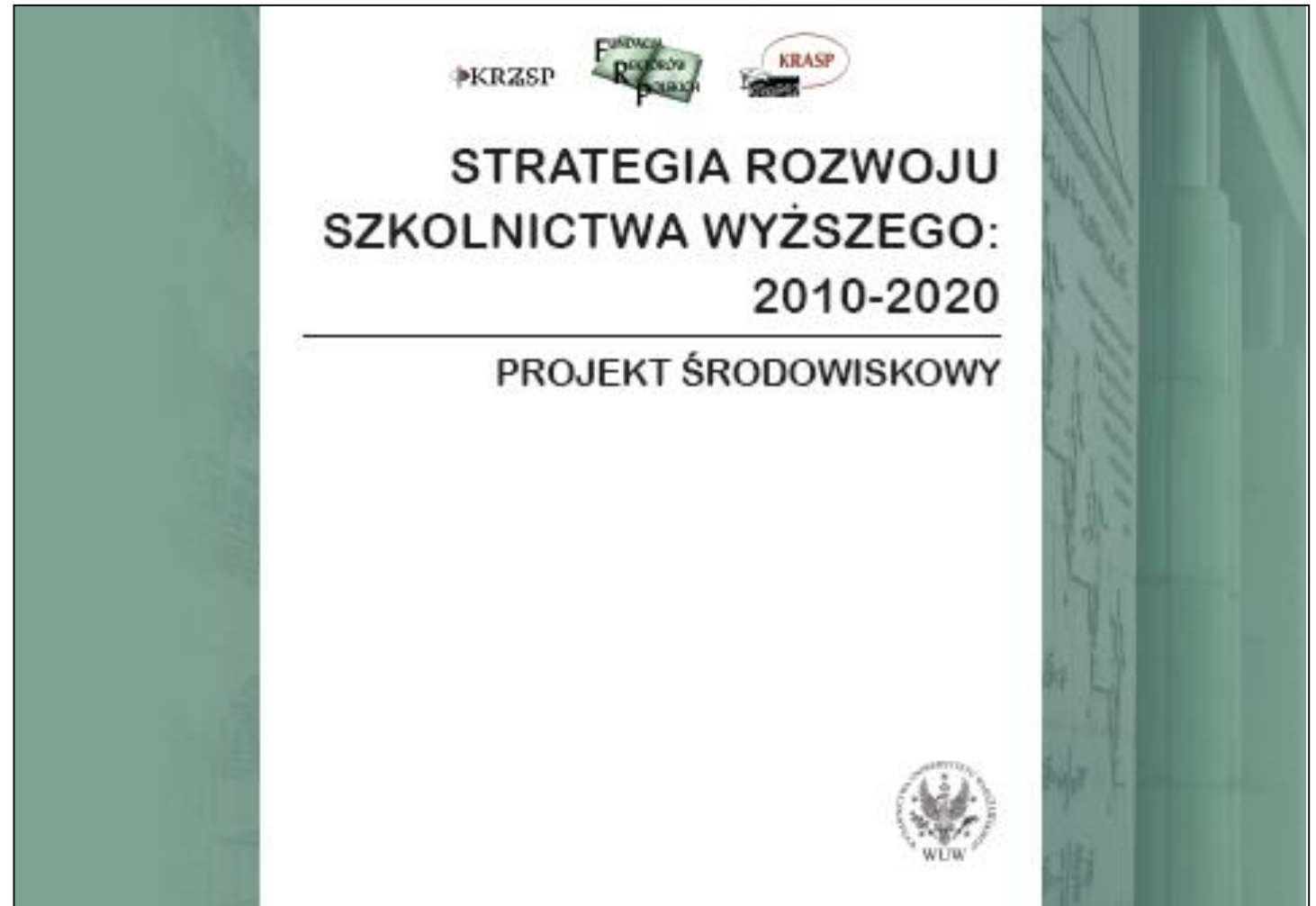
kontekst

- **uczelnia w roli integratora LLL**
- ramy kwalifikacji

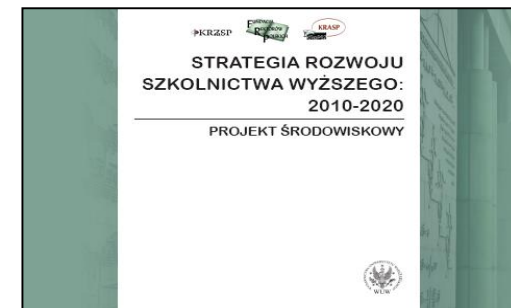
*kwalifikacje
po europejsku*

środowiskowa strategia rozwoju SzW

grudzień 2009

*kwalfikacje
po europejsku*

Działalność edukacyjna uczelni – cele strategiczne

CS1: Dostosowanie systemu kształcenia do zmieniających się potrzeb społecznych

CO1.1: Upowszechnienie uczenia się przez całe życie

1. Wspieranie przez państwo idei LLL, m.in. poprzez ...
2. Pełnienie przez uczelnie roli „integratorów” procesu uczenia się przez całe życie w różnych warunkach i okolicznościach , ...
3. Zapewnienie otwartości i drożności systemu szkolnictwa wyższego, m.in. poprzez odpowiednią konstrukcję Krajowych Ram Kwalifikacji, ...
4. Dostosowanie systemu kształcenia w uczelniach do poszerzającego się kręgu potencjalnych odbiorców, ...
5. Oferowanie przez uczelnie możliwości kształcenia zindywidualizowanego, ...
6. Wypracowanie koncepcji funkcjonowania jednostek edukacyjnych typu „uniwersytet otwarty” ...

Oferta dla osoby zainteresowanej LLL

- ❑ identyfikacja kwalifikacji i kompetencji + pomoc w udokumentowaniu posiadanych kompetencji (portfolio)
- ❑ określenie celu (celów) kształcenia (pomoc w planowaniu kariery zawodowej, ogólnego rozwoju, ...)
- ❑ zaprojektowanie indywidualnej ścieżki kształcenia, obejmującej
  - potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych poza studiami
  - kształcenie w uczelni
- ❑ realizacja indywidualnej ścieżki kształcenia
  - potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych poza studiami
  - kształcenie w uczelni

„nowe” zadania

„tradycyjne” zadanie

kwalfikacje
po europejsku

Przykład: LLL w strategii rozwoju PW

*kwalfikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

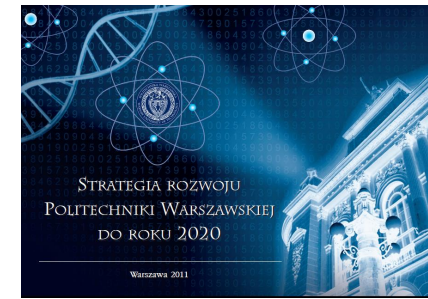
IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

CS K1: Dostosowanie oferty edukacyjnej Uczelni do potrzeb gospodarczych i społecznych

CO K1.3. Rozszerzenie systemu kształcenia ustawicznego (rozumianego jako realizacja idei LLL)

1. Dostosowanie oferty edukacyjnej do poszerzającego się kręgu potencjalnych odbiorców, charakteryzujących się zróżnicowanymi potrzebami
2. Oferowanie w coraz większym stopniu możliwości kształcenia zindywidualizowanego, zarówno co do ścieżki kształcenia przez całe życie, jak i poszczególnych jej elementów (studiów, kursów itp.)
- ➔ 3. Pełnienie przez Uczelnię – w odniesieniu do kształcenia na poziomie wyższym - roli „integratora” procesu uczenia się przez całe życie w różnych warunkach i okolicznościach
4. ...

wizja 2011 (2010) r.

Uczelnia powinna stworzyć **warunki do realizacji różnych ścieżek kształcenia** (różnych dróg dochodzenia do konkretnych kwalifikacji formalnych), **m.in. przez uznawanie** – zgodnie z wypracowanymi i przyjętymi zasadami – **efektów uczenia się osiągniętych w sposób „nietradycyjny”**, tzn. w procesie kształcenia (samokształcenia) nieformalnego lub pozaformalnego, jako alternatywnej formy spełnienia całości lub części wymagań programu studiów, niezbędnych do uzyskania określonej kwalifikacji (dyplomu, świadectwa itp.) i – po ewentualnym zrealizowaniu brakujących elementów programu – wydawanie dokumentu poświadczającego uzyskanie odpowiedniej kwalifikacji.

projekt (2014-2015)

Szkoły wyższe w roli integratora uczenia się przez całe życie

prowadzony przez Instytut Badań Edukacyjnych
w ramach prac nad Zintegrowanym Systemem Kwalifikacji

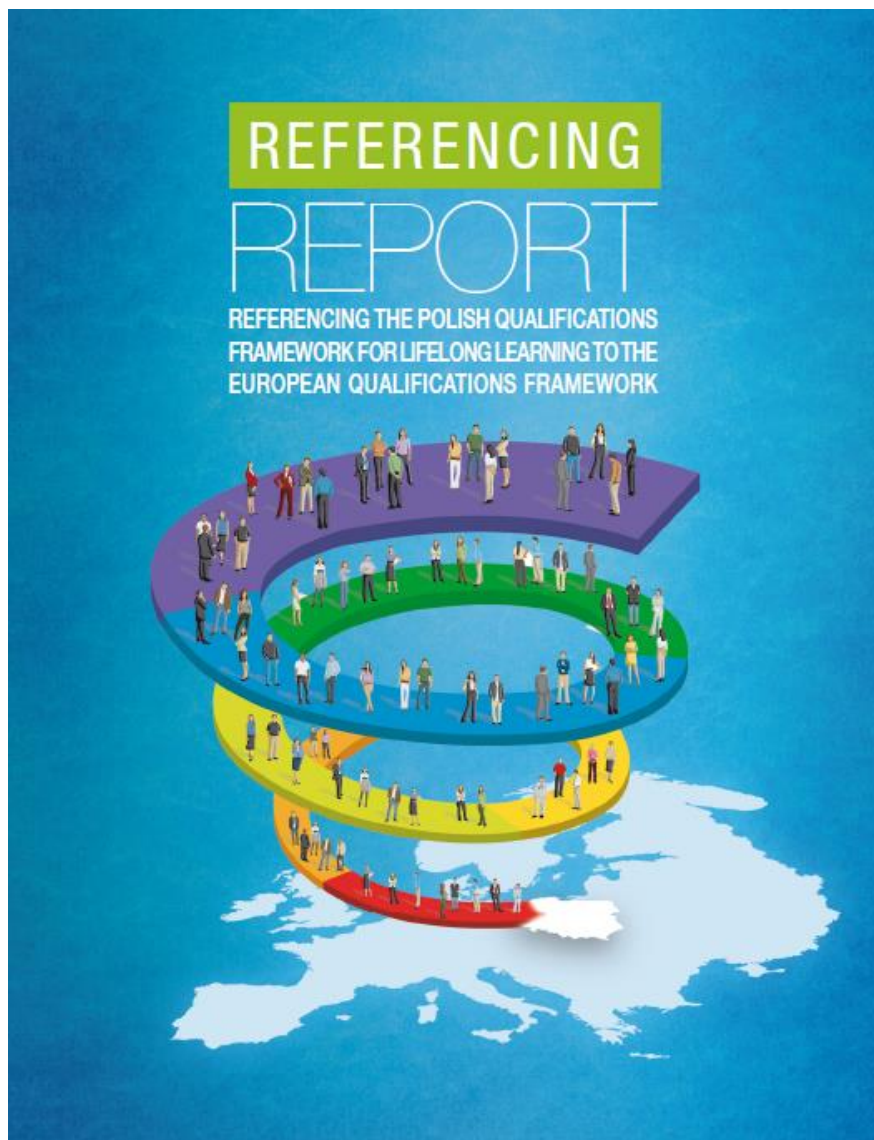
- Uniwersytet Warszawski
- ➔ ▪ Politechnika Warszawska
- Szkoła Główna Handlowa
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu
- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie

zadania

- opracować strategię wdrażania przez uczelnię idei uczenia się przez całe życie, zgodnie z koncepcją integratora LLL
- sformułować zalecenia dla innych uczelni o podobnym profilu
-
- sformułować zalecenia dotyczące niezbędnych zmian systemowych

kontekst

- uczelnia w roli integratora LLL
- **ramy kwalifikacji**

Polish Qualifications Framework for Lifelong Learning

<http://ec.europa.eu/ploteus>

*kwalifikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

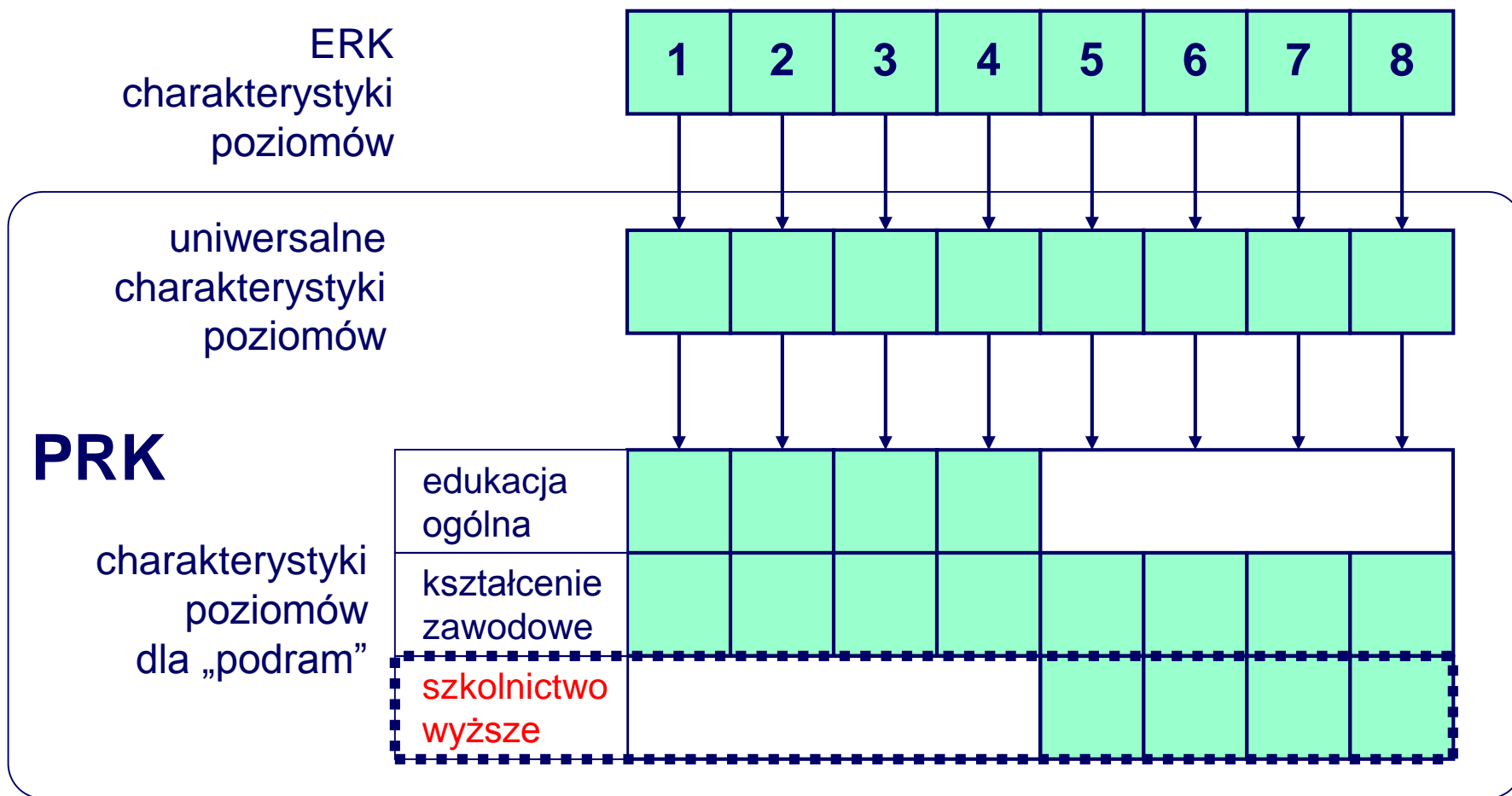
IBE

*kwalifikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

kwalfikacje
po europejsku

Założenia projektu ustawy o zintegrowanym systemie kwalifikacji (www RCL, KPRM, MEN)

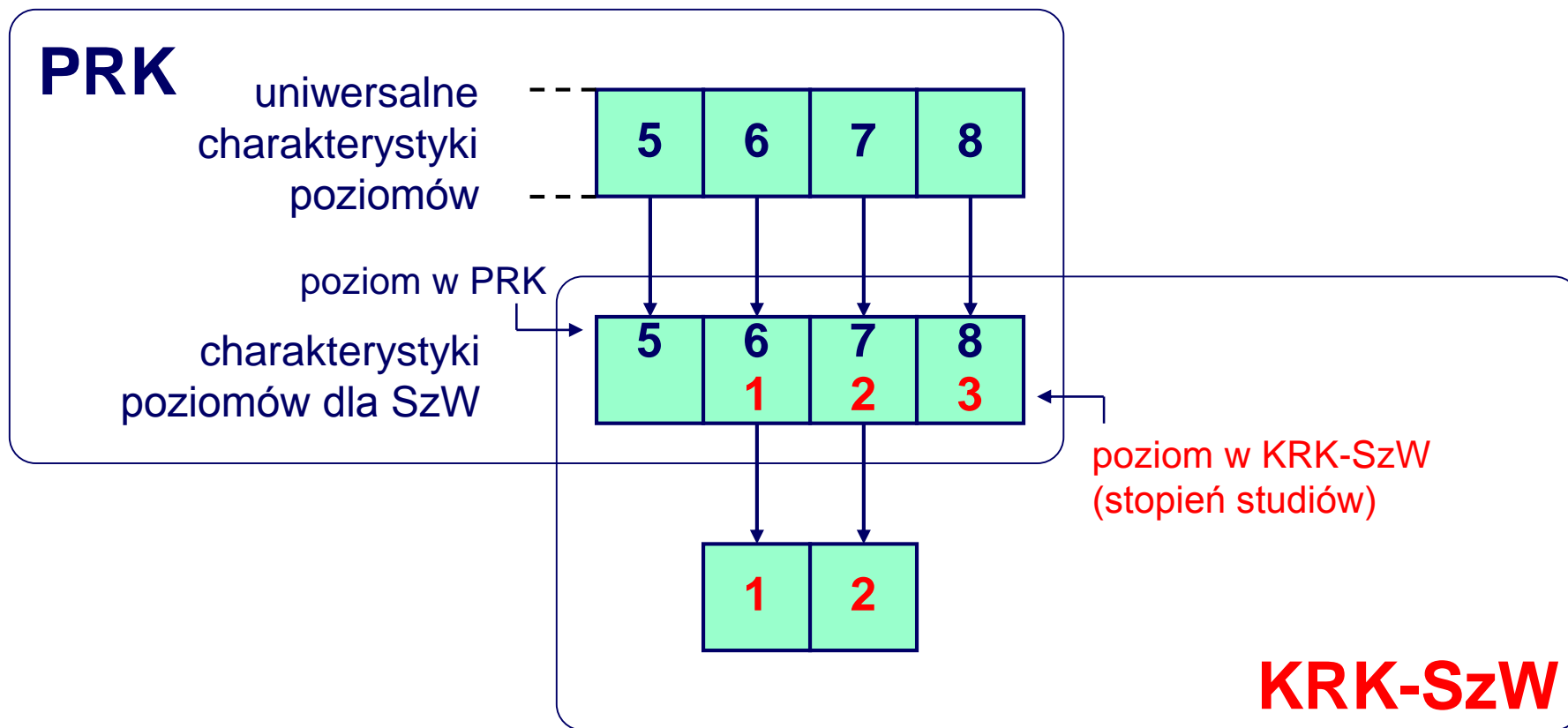
Istota rozwiązań

Zintegrowanie i rozwój systemu kwalifikacji w Polsce poprzez wdrożenie dwóch nowych instrumentów:

- 1) 8-poziomowej Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) (charakteryzującej wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne)*
- 2) Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK)*

Krajowe Ramy Kwalifikacji dla SzW

IBE

oferta programowa uczelni w perspektywie uczenia się przez całe życie

*kwalfikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

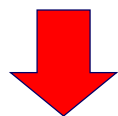
*kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Warunek funkcjonowania integratora LLL

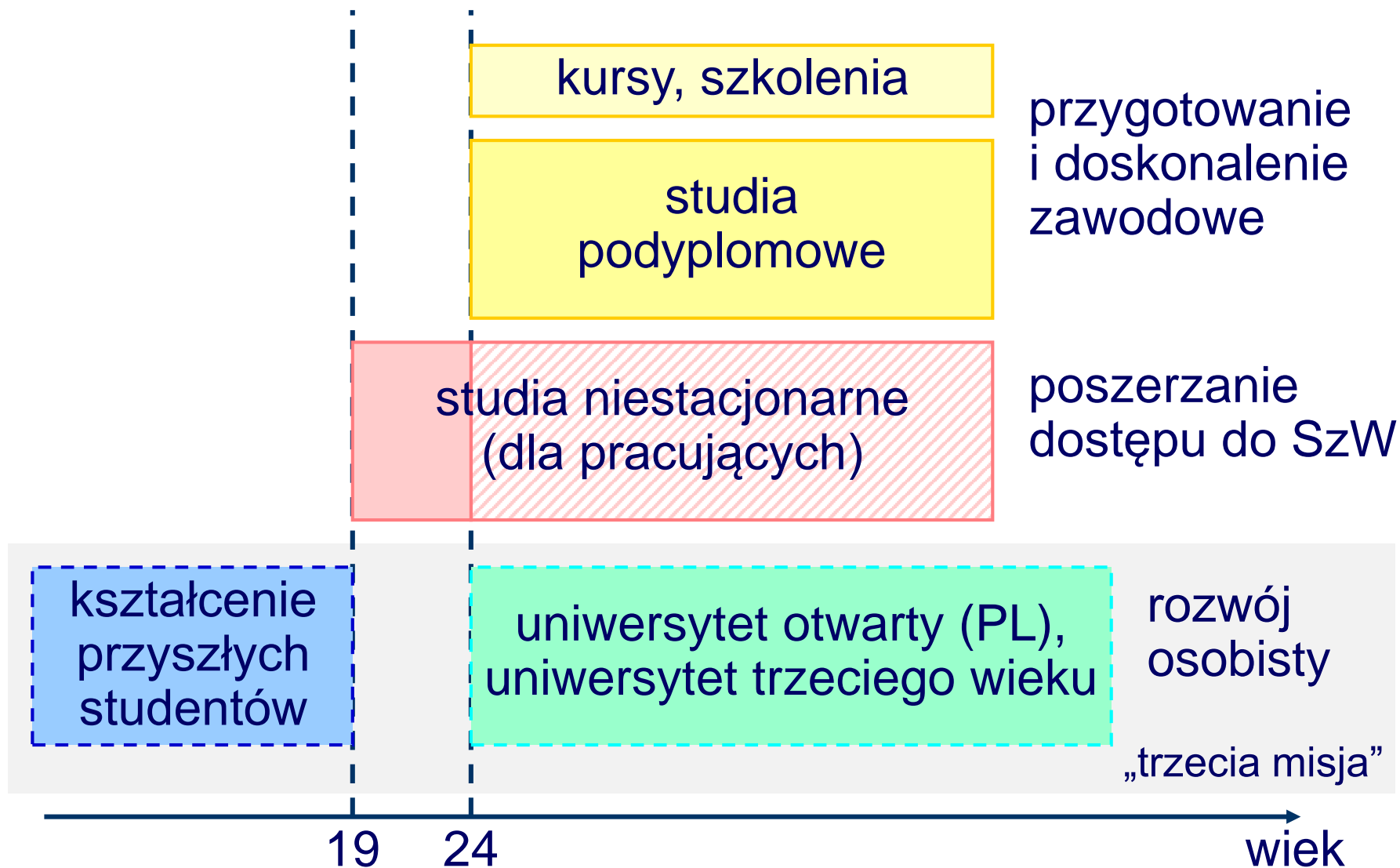
zapewnienie możliwie dużej elastyczności w procesie projektowania i realizacji indywidualnej ścieżki kształcenia

odpowiednia oferta programowa

- bogata i zróżnicowana
- dopasowana do potrzeb społecznych, w tym potrzeb rynku pracy
- dopasowana do oczekiwań osób zainteresowanych kształceniem w trybie LLL
- dobrze „osadzona” w ramach kwalifikacji

Typowa oferta programowa LLL

Kierunki rozszerzania i różnicowania oferty

- ❑ otwarcie oferty „tradycyjnych” programów dyplomowych – studiów I, II i III stopnia
- ❑ rozszerzanie tematyczne
- ❑ rozszerzanie na poziom 5 PRK
- ❑ rozszerzanie i różnicowanie metod realizacji (prowadzenia zajęć)

Otwarcie programów dyplomowych

rozszerzenie oferty LLL o

- ❑ pojedyncze przedmioty (moduły kształcenia) wybrane z programów studiów I, II i III stopnia

możliwe rozszerzenie o przedmioty prowadzone przez inne uczelnie (w trybie on-line), o MOOC (z weryfikacją efektów kształcenia z zasady w macierzystej uczelni)

- ❑ mikroprogramy
mikroprogram: kilka powiązanych tematycznie przedmiotów (3-4 przedmioty, 15-20 ECTS) wybranych z programów studiów I, II lub III stopnia

uzasadnienie:

- minimalizacja kosztów

nowe studia podyplomowe, kursy doszkalające, szkolenia itp.

przesłanki decyzji (1)

- wyniki badań i analiz
  - badanie rynku pracy
na PW - m.in. w ramach badań prowadzonych przez Biuro Karier oraz Sekcję Wspierania Badań Społecznych
  - analiza trendów w zapotrzebowaniu na kwalifikacje: poziomy kwalifikacji, kierunki studiów, „nowe zawody”
dziś: cloud computing engineer, waste data handler, drone operator etc.
  - ankietyzacja wśród studentów studiów I i II stopnia
badanie potencjalnego zainteresowania w przyszłości różnymi formami kształcenia w trybie LLL

nowe studia podyplomowe, kursy doszkalające, szkolenia itp.

przesłanki decyzji (2)

- ❑ współpraca z instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego
  - odpowiadanie na zapotrzebowanie (zgłaszane lub antycypowane)
  - działanie „na zamówienie” (kształcenie projektowane, a niekiedy także realizowane we współpracy z instytucją zamawiającą)
- ❑ możliwość realizacji w trybie „na odległość” (w pełni lub częściowo)

Przykład: współpraca PW z firmami

tematyka: telekomunikacja

Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych

- Laboratorium BRAMA, utworzone w 2006 r.
  - Polska Telefonia Cyfrowa (obecnie T-Mobile)
  - Huawei i TP S.A. (obecnie Orange Polska)

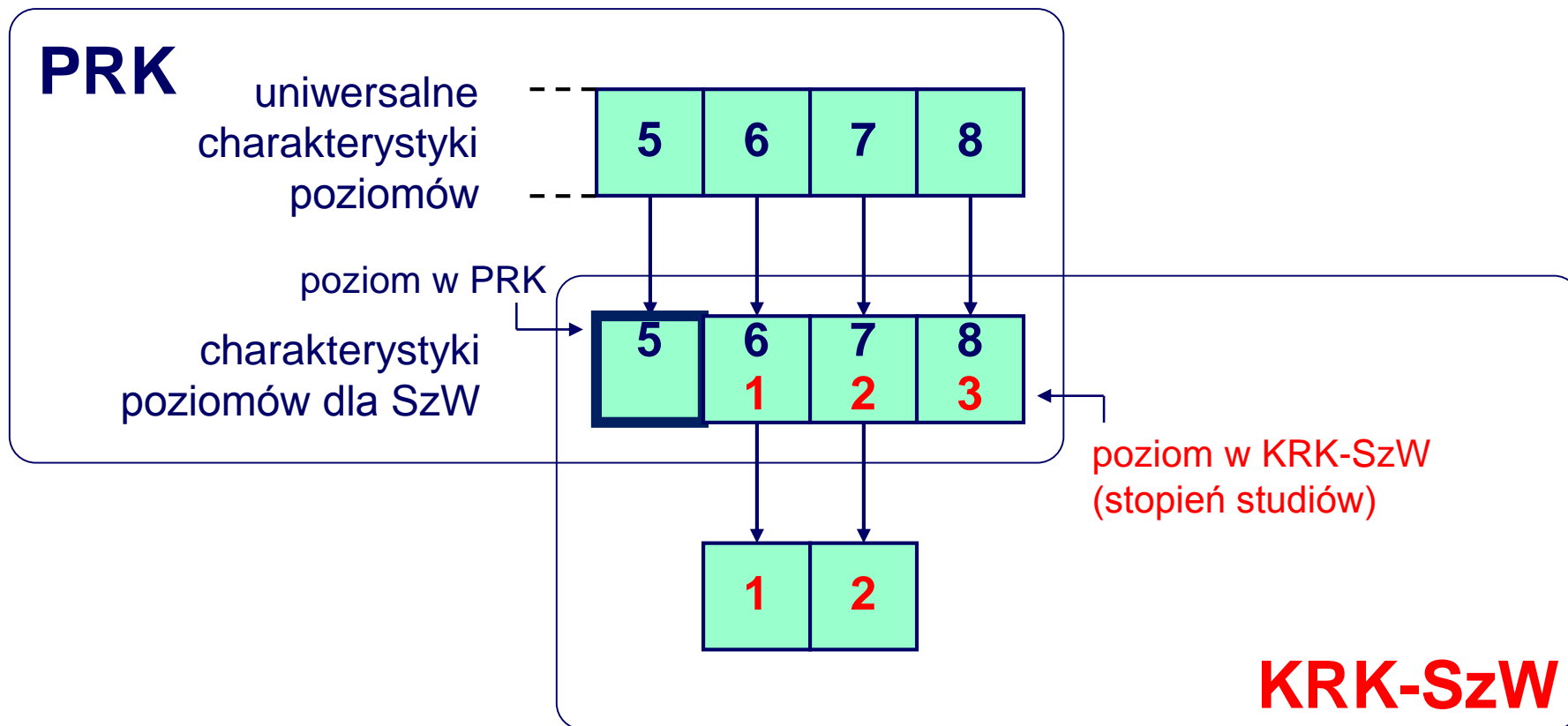
laboratorium badawcze dla studentów i doktorantów, ale prowadzi też szkolenia i warsztaty dla osób zewnętrznych
- Huawei Academy (HANA), utworzona w 2012 r.

jednomiesięczne szkolenia – certyfikat HANA (Huawei)
- CISCO Academy, utworzona w 2002 r.

kilka typów szkoleń – certyfikaty zawodowe CISCO
- Centrum Kursów Specjalistycznych (Inst. Telekomunikacji)

kilkadziesiąt krótkich intensywnych kursów (kilka dni) – otwartych lub z ograniczonym dostępem

Rozszerzanie oferty na poziom 5 PRK

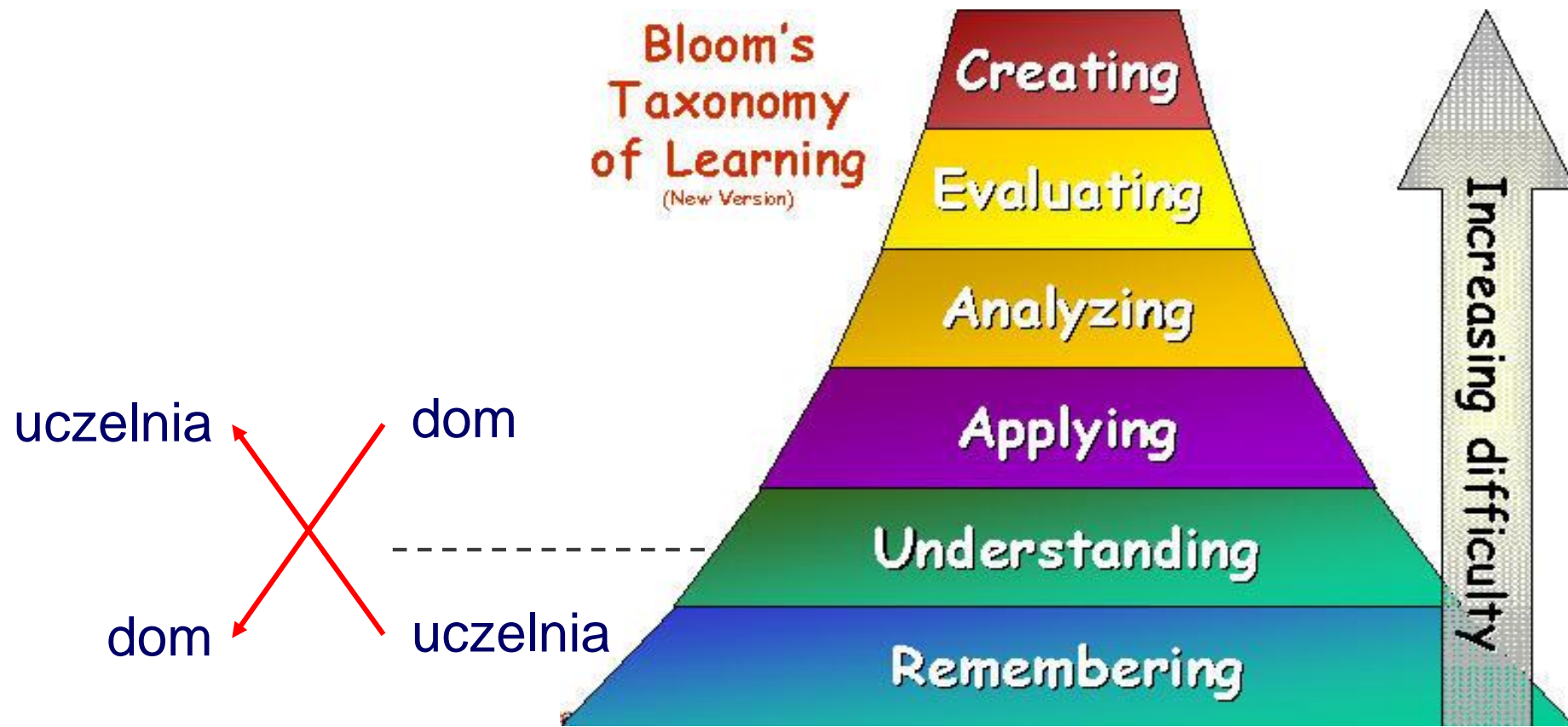
obecnie niemożliwe z powodów formalnych
ale
merytorycznie uzasadnione

nowe metody prowadzenia zajęć

- ❑ studia podyplomowe, kursy, szkolenia itp., a także ich komponenty prowadzone w trybie komplementarnym (blended learning)
łączenie - w różnych proporcjach - kształcenia stacjonarnego i kształcenia „na odległość”
- ❑ wykorzystanie MOOCów
- ❑ wykorzystanie nowych koncepcji dydaktycznych
  - kształcenie „odwrócone” (flipped education)
  - „inteligentne” materiały dydaktyczne, „dostosowujące się” do użytkownika (adaptive learning)

- ❑ wykład – w domu
  - w dowolnym czasie, w tempie dostosowanym do indywidualnych możliwości
- ❑ projekt („praca własna”) – na uczelni
  - w grupie, z istotnym komponentem interakcji (z prowadzącym, z innymi studentami)

źródło: Google Graphics

kształcenie odwrócone

kształcenie tradycyjne

IBE

prezentacja oferty - spojrzenie w przyszłość

*kwalfikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

idea:

wszystkie elementy oferty (studia podyplomowe, kursy, szkolenia, ...) opisane w ten sam sposób

Potencjalny problem (merytoryczny i terminologiczny)

co otrzymuje osoba, która zrealizowała dany element oferty (uzyskała zakładane efekty kształcenia):

- dokument potwierdzający kwalifikację (częstkową)?
- dokument potwierdzający osiągnięcie?

patrz: *Słownik podstawowych terminów dotyczących krajowego systemu kwalifikacji*, IBE, 2014

jaka jest minimalna „objętość” kwalifikacji (liczba ECTSów)?

- ❑ „autonomiczny” element „tradycyjnej” oferty programowej skierowanej do osób zainteresowanych kształceniem w trybie LLL (studia podyplomowe, kurs dokształcający, szkolenie, ...)
- ❑ wyodrębniona grupa przedmiotów (modułów kształcenia) występujących w programie studiów prowadzącym do uzyskania kwalifikacji pełnej (studia I, II lub III stopnia) lub kwalifikacji częściowej (studia podyplomowe), np. mikroprogram (15-20 ECTS)
- ❑ w skrajnym przypadku - pojedynczy przedmiot (moduł kształcenia), występujący w programie studiów prowadzącym do uzyskania kwalifikacji
- ❑ ...

Atrybuty modułu programowego LLL

- ☐ efekty kształcenia
  - ☐ liczba punktów ECTS
  - ☐ poziom w ramach kwalifikacji
  - ☐ rodzaj dokumentu potwierdzającego osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia (świadectwo, zaświadczenie, ...)
- często określone
- z reguły nieokreślony
-

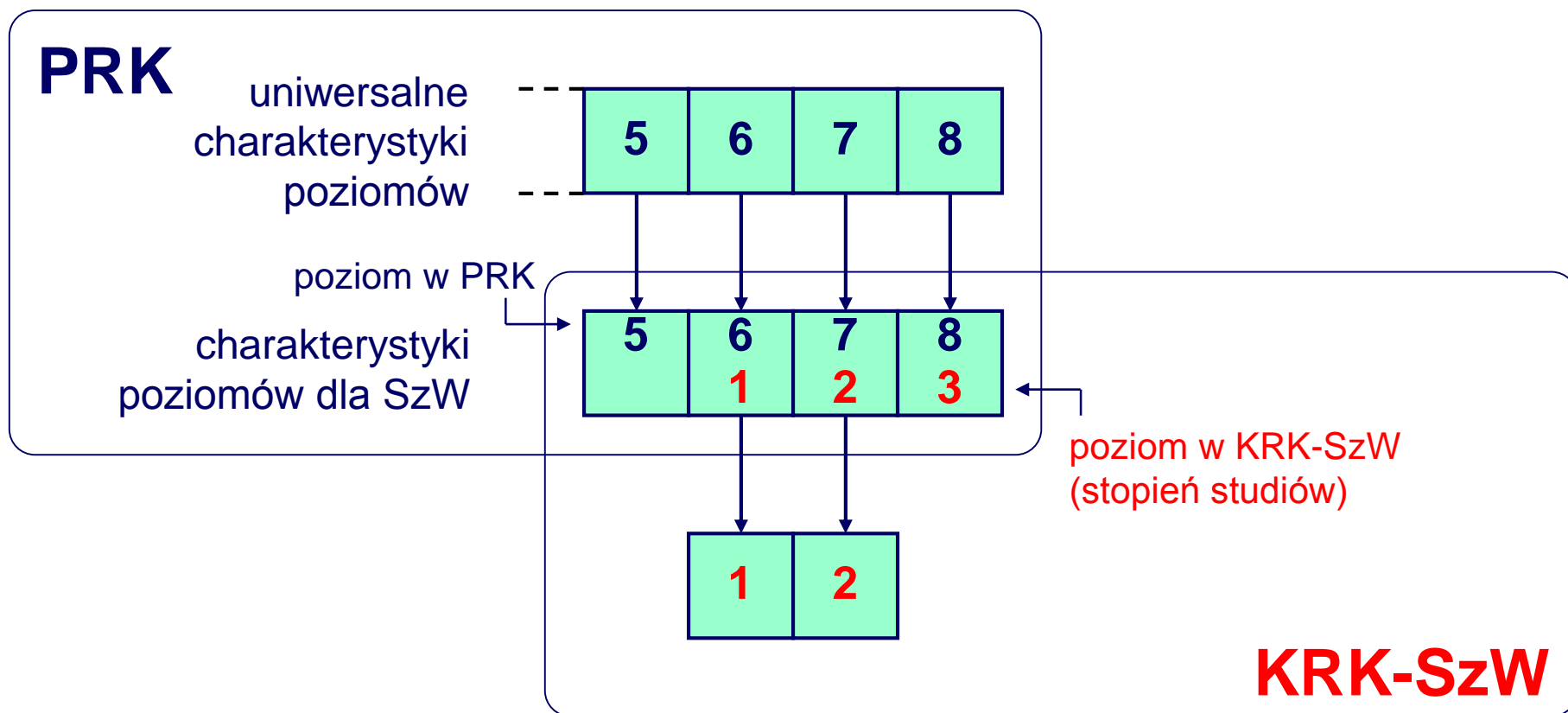

określony przez porównanie efektów kształcenia dla modułu z charakterystykami poziomów w ramie kwalifikacji

dylemat: charakterystykami poziomów w której ramie?

- ❑ KRK-SzW? (wyższa czy niższa warstwa opisu?)
- ❑ PRK (podrama SzW czy – niekiedy – podrama kształcenia zawodowego)?

Propozycja: punkt odniesienia w analizie efektów kształcenia określonych dla modułu

- dla poziomów 6 i 7 PRK (poziomów 1 i 2 w KRK-SzW): opis efektów kształcenia odpowiadających kwalifikacjom I i II stopnia, określony w *Rozporządzeniu w sprawie KRK-SzW*
- dla poziomu 8 PRK (poziomu 3 w KRK-SzW): opis efektów kształcenia odpowiadających kwalifikacji III stopnia, określonych przez senat uczelni
  - z uwzględnieniem – jeśli pomocne – charakterystyk poziomu 8 w PRK(SzW), określonych w *Raporcie samopotwierdzenia KRK-SzW*
- dla poziomu 5 PRK: charakterystyka poziomu 5 w PRK(SzW), określona w *Raporcie samopotwierdzenia KRK-SzW*

kolejne dylematy:

punkt odniesienia w analizie efektów kształcenia określonych dla modułu - opis efektów kształcenia odpowiadających kwalifikacjom I i II stopnia, określony w *Rozporządzeniu w sprawie KRK-SzW*

- wybór profilu – intuicyjny?
- wybór obszaru kształcenia - ???

przykład:

przedmiot z zakresu matematyki (np. Teoria systemów algebraicznych) występujący w programie studiów II lub III stopnia na studiach technicznych

- *obszar kształcenia „nauki techniczne” – poziom 2 lub 3*
- *obszar kształcenia „nauki ścisłe” – poziom 1?*

□ procedura 1

poziomowanie danego komponentu modułu LLL (przedmiotu) – w zależności od usytuowania tego lub „podobnego” przedmiotu w programie studiów I, II lub III stopnia

poziom modułu LLL – wypadkowa (zaokrąglona średnia ważona) poziomów komponentów

□ procedura 2

bezpośrednie porównanie efektów kształcenia dla modułu LLL z odpowiednimi charakterystykami poziomów w ramach kwalifikacji

□ procedura 2

bezpośrednie porównanie efektów kształcenia dla modułu LLL z odpowiednimi charakterystykami poziomów w ramach kwalifikacji

Przykład:

*studia podyplomowe „Podstawy telekomunikacji i teleinformatyki dla nieinżynierów”, prowadzone na Wydziale Elektroniki i Technik Informacyjnych PW
wynik – poziom 5 PRK*

Wniosek:

Poziom 5 – przydatny, szczególnie w kontekście LLL

celowe przyjęcie przez uczelnie podobnych (wspólnych?) rozwiązań w zakresie poziomowania kwalifikacji (kwalifikacji podyplomowych i innych kwalifikacji częściowych)

ale

nie wiadomo, czy uczelnie będą uprawnione do definiowania kwalifikacji częściowych (innych niż kwalifikacje podyplomowe) i określania poziomu nadawanych kwalifikacji

korzyści z rozszerzania i różnicowania oferty programowej LLL

*kwalfikacje
po europejsku*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

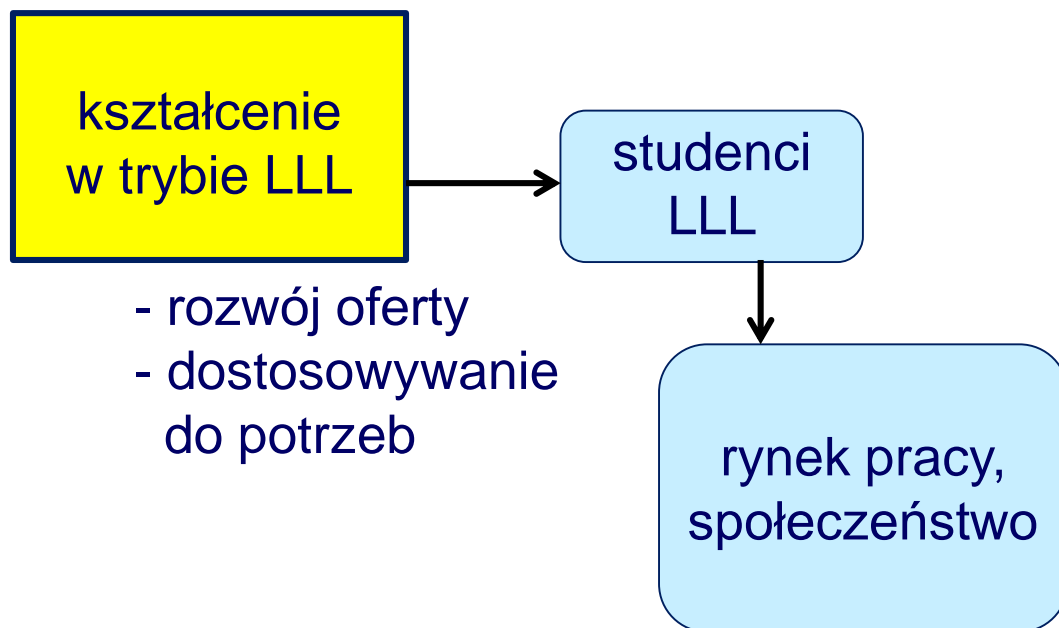
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dostosowywanie oferty do potrzeb

- ❑ wzbogacenie oferty kierowanej do osób zainteresowanych kształceniem w trybie LLL
- ❑ konsolidacja i integracja oferty programowej (wspólny format opisu, portal)
- ❑ możliwość realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia
  - „rozciągnięte w czasie” zaliczanie kolejnych modułów programowych z oferty PW
  - przenoszenie osiągnięć (z innych uczelni)
  - potwierdzanie efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów

beneficjenci: osoby kształcące się w trybie LLL, pracodawcy, społeczeństwo

Podnoszenie jakości kształcenia (1)

- rozwój i poprawa jakości oferty dydaktycznej skierowanej do studentów „tradycyjnych”
  - elementy oferty LLL - zaczątek nowych specjalności/kierunków
  - przenoszenie rozwiązań „wymuszonych” przez realizację kształcenia w trybie LLL (nowe metody prowadzenia zajęć, w tym kształcenie komplementarne)

- podnoszenie kompetencji kadry
  - lepsze rozumienie koncepcji i mechanizmów ram kwalifikacji oraz promocja „kultury efektów uczenia się”
  - poznanie zróżnicowanych technik prowadzenia zajęć
  - oferta LLL dla pracowników PW (innovacyjne techniki kształcenia, ...)

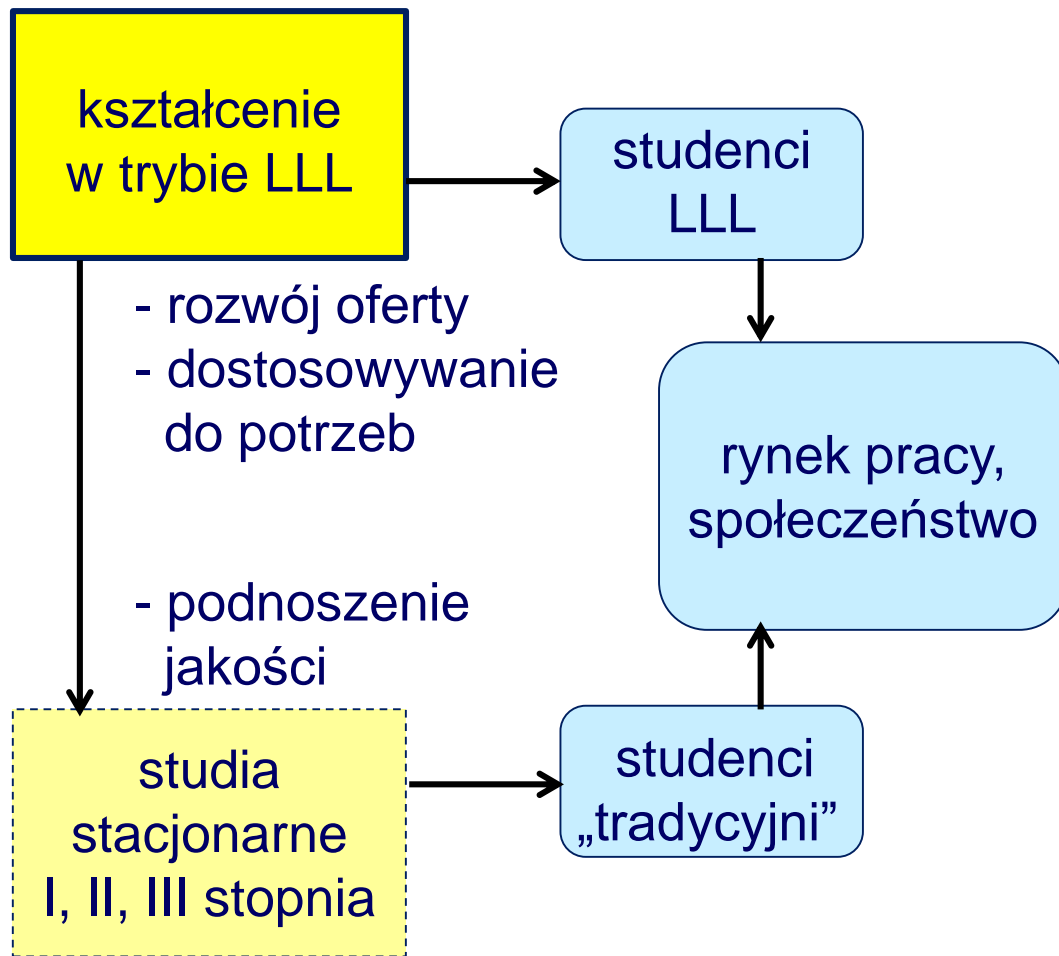
beneficjenci: studenci „tradycyjni”, pracodawcy, społeczeństwo

Podnoszenie jakości kształcenia (2)

- doskonalenie organizacji systemu kształcenia
  - konsolidacja (integracja) oferty LLL - załączek podobnych działań w odniesieniu do całej oferty edukacyjnej uczelni
  - wykorzystanie doświadczeń w celu zwiększenia otwartości i drożności studiów (studia „po przerwie”, wznowianie przerwanych studiów, ...) - elastyczne rozwiązania w sferze rekrutacji i oferowania programów „wyrównawczych”
  - zasady i dobre praktyki w zakresie współdziałania różnych jednostek i komórek wspomagających kształcenie w trybie LLL – przeniesione na „obsługę” tradycyjnych studiów
  - aktywny udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w tworzeniu oferty LLL - wykorzystany w odniesieniu do tradycyjnych studiów
  - nowe regulacje wewnątrzuczelniane - nowe spojrzenie na rozliczanie pensum, uznawanie studentom „tradycyjnym” efektów uczenia się osiągniętych poza programem studiów, ...

beneficjenci: studenci „tradycyjni”, pracodawcy, społeczeństwo

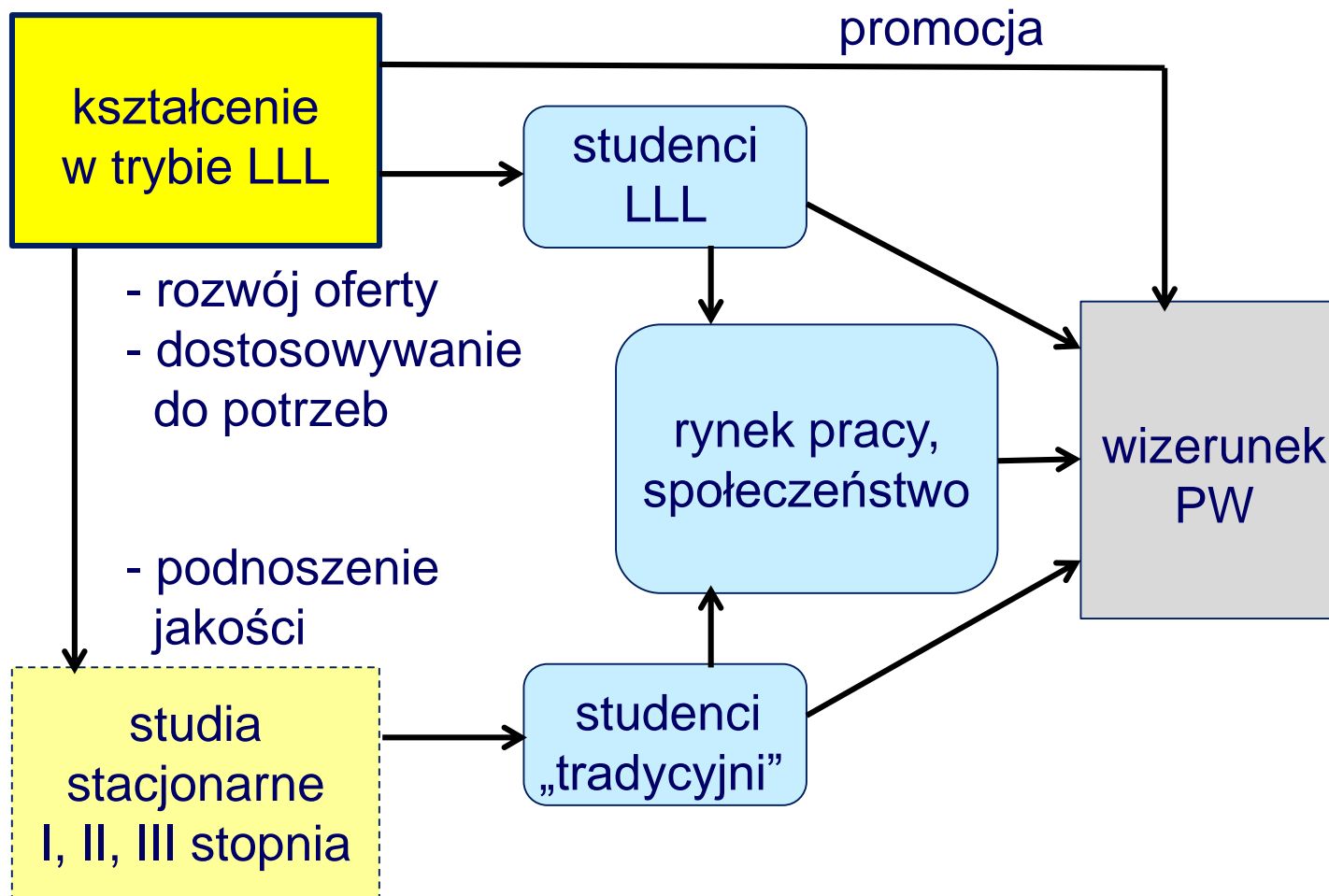

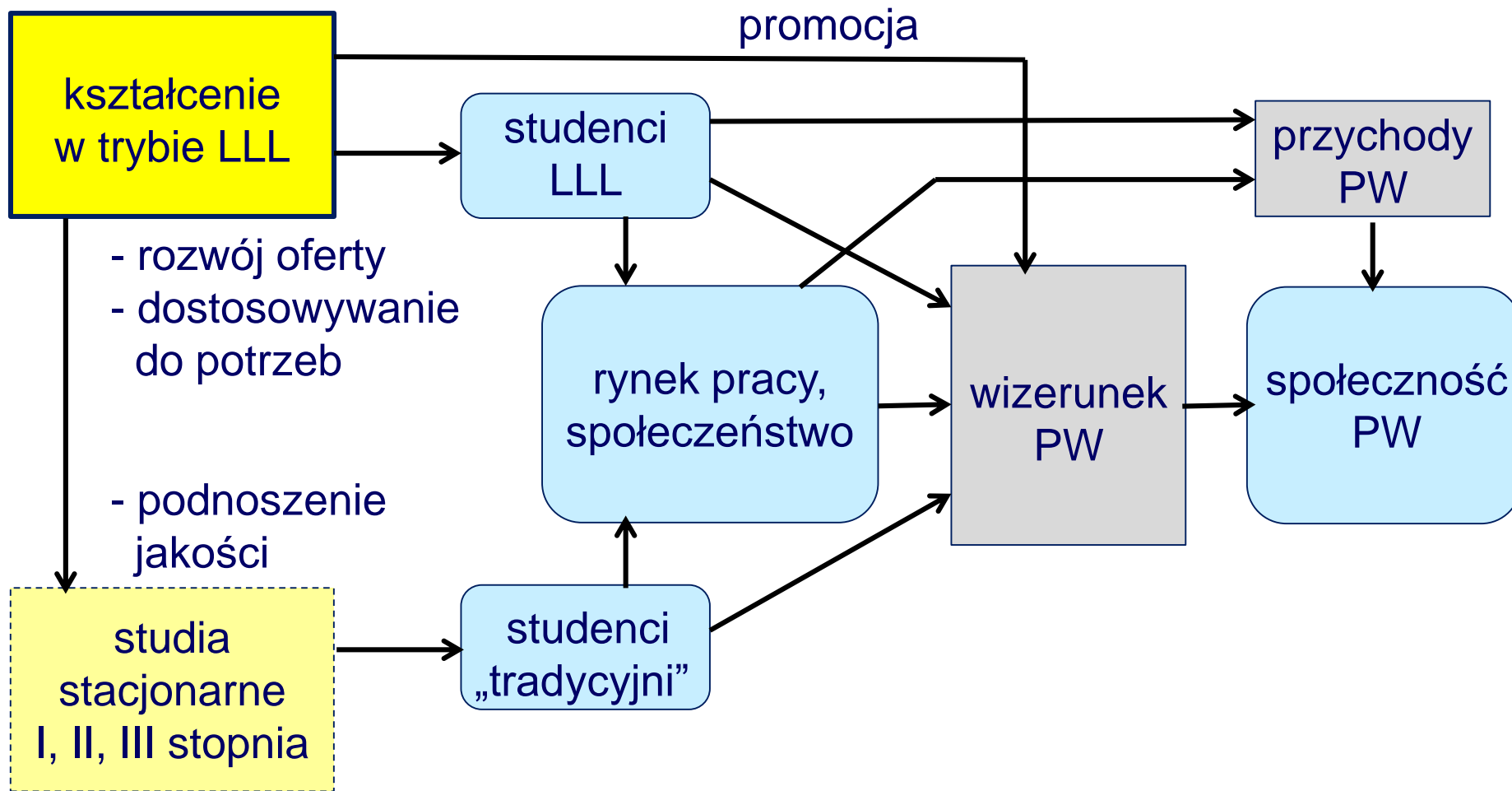
- odpowiednia promocja oferty skierowanej do osób zainteresowanych kształceniem w trybie LLL sprzyja ugruntowaniu wizerunku uczelni jako
  - uczelni „otwartej”
  - uczelni przyjaznej studentowi
  - uczelni reagującej na potrzeby i oczekiwania osób zainteresowanych kształceniem
  - uczelni dobrze służącej społeczeństwu

beneficjenci: społeczność akademicka uczelni (w tym studenci)

- satysfakcja
- „efekty wymierne”

IBE

Zakończenie

*kwalfikacje
po europejsku*

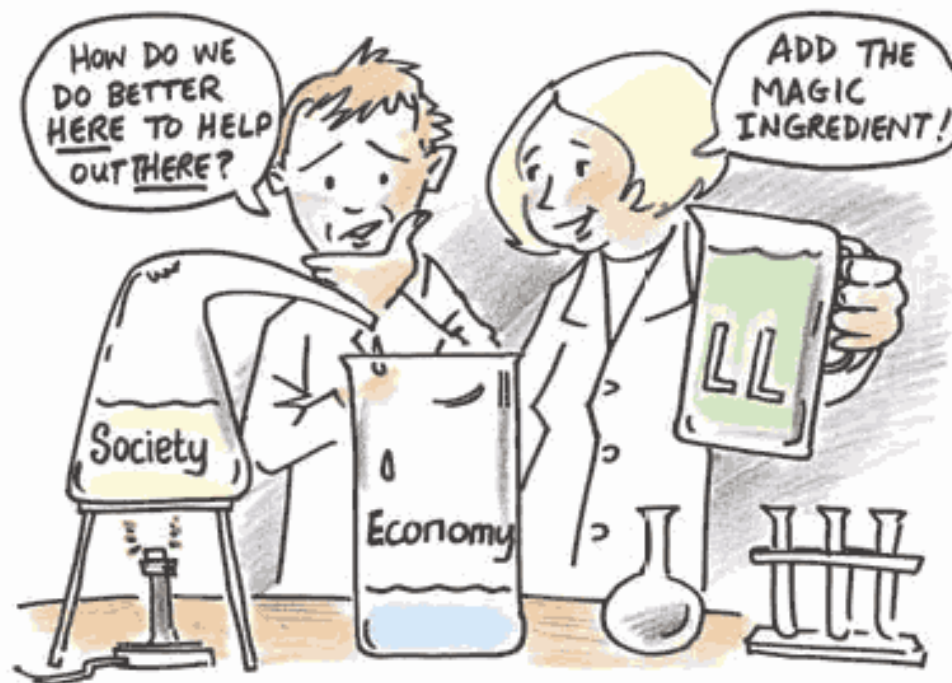
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

rozszerzanie i różnicowanie oferty programowej LLL
- duże wyzwanie, niemało problemów i znaków zapytania
musimy się jeszcze wiele nauczyć
... będzie to nasze doświadczenie w zakresie LLL

źródło: Google Graphics

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

Projekt systemowy „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

Biurow Projektu Krajowych Ram Kwalifikacji

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 70, e-mail: krkbiuro@ibe.edu.pl

